Copyright © T. S. Eliot 1939, 1953
Copyright renewed © Esme Valerie Eliot 1967

All rights reserved

Translation © Ján Gavura 2014
Illustrations & Layout © Mária Čorejová 2014
Original Book Design © Erik Jakub Groch 2008

Z anglického originálu Old Possum´s Book of Practical Cats preložil Ján Gavura
Vydalo Občianske združenie Slniečkovo
1. vydanie, 2014

Vydané so súhlasom Faber and Faber limited

ISBN: 978-80-89314-29-4

Kniha vychádza vďaka finančnej podpore
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

VENOVANIE

Túto knihu úctivo venujem priateľom, ktorí jej pomohli na svet svojím povzbudzovaním, kritickými pripomienkami a návrhmi: osobitne pánovi T. E. Faberovi, slečnám Alison Tandyovej, Susan Wolcottovej, Susanne Morleyovej a Pánovi v bielych gamašiach.

Š.

T. S. Eliot

Šibalova príručka šikovných mačiek

Preklad Ján Gavura
Ilustrácie Mária Čorejová

Ako pomenovať mačku

Nie je veru ľahké nájsť meno pre mačku,
myslíte, že som šiši, že neviem, čo to znamená,
nejde o zábavu ako pri hre na skrývačku,
to vám poviem, každá mačka musí mať TRI ODLIŠNÉ MENÁ.
Tak najprv všedné meno, akých je zopár stovák,
napríklad Peter, Mišo či Kubo vhodné je,
podobne Viktor, Juraj, Jonatán a Jožko Novák –
meno na každodenné nosenie.
Sú však aj iné, noblesnejšie mená –
niektoré určené pre pánov, iné zas pre dámy:
napríklad Platón, Amadeus, Elektra či Filoména.
Ale to vám poviem, pre mačku treba meno – značku,
meno výstižné, ale nech má dôstojnosť.
Ako by inak mačka mohla držať vzpriamený chvost?
Alebo naježiť fúziky, či inak užiť si svoju pýchu?
Takýchto mien vám z rukáva vysypem aj desať,
napríklad Munkustrap, Kvaxo, Pelamesat
a ešte aj Džemolíza alebo Bombalina.

Meno, ktoré patrí iba jej a nemá ho žiadna iná.
Ale nadovšetko je tu jedno meno,
a to meno, ktoré neuhádneš,
ktoré žiadna ľudská veda nerozlúšti –
a LEN MAČKA HO VIE a, verte, nikdy nepovie.
Keď vidíte mačku, ako v hĺbke medituje,
ten dôvod, to vám poviem, ten stále rovnaký tu je:
jej myseľ je úplne pohrúžená
do myšlienky, do myšlienky, do myšlienky toho mena:
jediného, jedinkého svojho
samosvojho
hlbokého a nezapísateľne jedinečného Mena.

Stará mačka Matróna

Myslím na Mačku Ulievačku, volá sa, prosím pekne, Matróna;
má tigrie prúžky, leopardie škvrny, kožuch s farbou citróna.
Hovie si na schodoch, rohožke, vlezie pod hojdačku:
len si tak sedí, sedí, sedí a jednostaj sa ulieva – a to z nej robí
Mačku Ulievačku!

Ale keď stíchne celodenný ruch a šuch,
našej mačke sa iba začína zhon a vzruch.
A keď už rodina spí ako zarezaná,
vyhrnie sukňu a slúži do bieleho rána:
veľmi ju trápi, ako sa v pivnici správajú myši –
dobrými spôsobmi veru sa nemôžu pýšiť,
tak si ich usadí v dvojstupe na matraci,
učí ich hudbe, vyšívaniu, užitočnej práci.

Myslím na Mačku Ulievačku, volá sa, prosím pekne, Matróna;
inej takej niet, prisámvačku, kde je teplo, tam bude aj ona.
Hovie si na slnku, v klobúku, čaká, či urobíme opekačku:
len si tak sedí, sedí, sedí a jednostaj sa ulieva – a to z nej robí
Mačku Ulievačku!

Ale keď stíchne celodenný ruch a šuch,
našej mačke sa iba začína zhon a vzruch.
Tie myši nechcú byť ticho, zistila práve,
že problém tkvie v ich nepravidelnej strave.
A keďže verí, že kde je vôľa, tam je cesta,
pustila sa do miesenia a vaľkania cesta.
Robí im myší koláč z hrášku a chleba,
pridá aj slaninu, syr, keď bude treba.

Myslím na Mačku Ulievačku, volá sa, prosím pekne, Matróna;
zo špagáta má hračku, uzly robí podľa námorníckeho zákona.
Hovie si na parapete, ľahne si, kam chce, aj na šmýkačku:
a ďalej sedí, sedí, sedí a jednostaj sa ulieva – a to z nej robí
Mačku Ulievačku!

Ale keď stíchne celodenný ruch a šuch,
našej mačke sa iba začína zhon a vzruch.
Podľa nej, keď švábу dostanú vhodnú prácu,
prestanú ničiť majetok a do kože sa vpracú.
Tak vytvorila z deštrukčného gangu
užitočných pomocníkov prvého rangu.
So zmyslom pre ich život a desatorom
vynašla aj tetovanie s chrobačím vzorom.

Tak nech je Mačkám Ulievačkám trikrát chvála.
Bez nich by zjavne domácnosť sotva fungovala.

Posledná Grutigrova bitka

Grutiger bol slávny kocúr, jeho svetom bola rieka, čln a veslá:
bol to tiež najväčší mačací bandita, akého kedy táto zem niesla.
Od Hrádku po Mikuláš raboval, nevedno, čo mal za povahu,
právom sa preto tešil z prezývky „Postrach Váhu“.

Vzhľadom a správaním každému naháňal strach,
kožuch bol zodretý, ovísal na všetkých kolenách,
z ucha mu ostal kýptik, dôvody musia teraz bokom,
na nepriateľský svet sa chmúril iba jedným okom.

Chatári z Ružomberku počuli, čo to má za povesť,
ani vo Vrútkach sa mu nik do cesty nechcel pliesť.
Z kurníka spravili pevnosť a husi nepustili k vode,
keď sa na brehu rozchýrilo, že Grutiger je na slobode.

Beda ti, kanárik slabý, nemal si vyletieť z klietky.
Beda ti, pekinský psík, Grutiger nemá rád pletky.
Beda ti, piskor, darmo si sa hral na lovca-piráta
a beda inej mačke, s každým sa Grutiger poráta!

GLUTIGER

No svoju pomstu prisahal mačkám cudzej rasy,
pri mačkách s cudzím menom pazúry rýchlo tasí.
Právom peržanov a siamčanky od strachu bolí brucho –
práve jedna siamská mu kedysi odhryzla ucho.

Pokojná noc nad Váhom sadla, príroda kvitla odznova,
nežný mesiac jasne žiaril, čln kotvil blízko Púchova.
Vlaha nočného svetla zalievala zátoku za prílivu,
Grutiger všetkým ukázal, že má aj strunku clivú.

A jeho kamoš Grambuskín dal na čiusi dobrú radu,
vyparil sa do Dubnice ovlažiť si v krčme bradu.
Loďmajstrovi Tambolbrutovi sa tiež zachcelo ísť,
pri Ilave na odľahlom dvore striehol na korisť.

Grutiger sedel na prove úplne sám ako prst,
sústredený na Lady Filoménu a jej hebkú srsť.
Pirátska posádka zaspala za občasného mraučania,
kým v sampanoch a džunkách sa zakrádali Siamčania.

Grutiger mal oko a ucho už iba pre túto ženu,
pirátov mužný hlas opantal zas celkom Filoménu,
azda sa nazdali, že svet sa okolo nich dvoch točí,
svit mesiaca však odrazil lesk tisícky modrých očí.

Čoraz bližšie a bližšie krúžili siamské člny,
a predsa nebolo počuť nepriateľa rieku zvlniť.
Milenci zaspievali posledný duet netušiac, že im nik nepomôže,
keď armáda proti ním vytasí desiatové vidličky a rezbárske nože.

Potom dal Gilbert horde signál na vojenskú trúbu,
s výstrelom ohňostroja sa Mongolčania vyrútili na palubu.
Z džuniek, sampanov a pltí vybehli na rýchlych nôžkach
a zadebnili poklopy aj s posádkou na ich lôžkach.

Filoména len zjajkla, keď ju bodla čiasi sila,
s ľútosťou musím priznať, že sa rýchlo vyparila.
Neutopili ju, ľahko ušla, to je celé –
zato kruh pri Grutigrovi sa až blýskal od ocele.

Bezcitný nepriateľ ofenzívou zatlačil obludu,
prekvapený Grutiger musel prejsť po doske osudu.
Hoci stovky obetí sám rovnako zniesol zo sveta,
kariéru zločinca mu končí mokrá čľup-čľap odveta.

Ach, ako sa tešili v Hlohovci, oslavy boli rozmarné,
tancovalo sa na brehu v Seredi, Kolárove aj Komárne.
V Šali piekli vykŕmené potkany, všetkým bolo do skoku,
pamätný deň rozkázali dokonca až v Bangkoku.

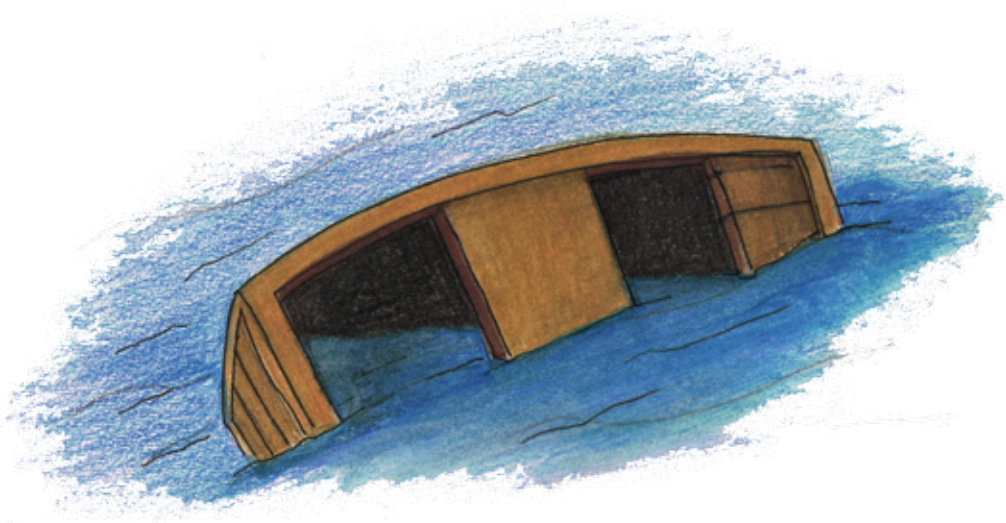

Rumbum Rita

Rumbum Rita je veľmi zvedavá, verte tomu.
Ak ju vezmete do vášho domu, chce radšej na ulicu.
Ak ju vezmete na ulicu, chce radšej do vášho domu.
Ak jej ponúknete bažanta, chce radšej prepelicu.
Ak má chytiť myš, potkanom sa musí pýšiť.
Ak má chytiť potkana, bude radšej chytať myši.
Veru tak, Rumbum Rita je mačka zvedavá:
A vôbec, všetko robí hlava-nehlava,
nakoniec urobí, čo si zmyslí,
a urobí, čo urobí,
je to fakt a faktom to ostáva.

Rumbum Rita je hrozná otrava.
Keď ju pustíte dnu, chce práve von,
vždy stojí na nesprávnej strane dvier.
Keď ju chcete učičíkať, láka ju najväčší zhon.
Rada sa ukladá do zásuvky papierov a pier.
Veru tak, Rumbum Rita je mačka zvedavá:
    a vôbec, na všetkom sa dobre zabáva,
        nakoniec urobí, čo si zmyslí,
        a urobí, čo urobí,
                je to fakt a faktom to ostáva.

Rumbum Rita má gény šelmy.
už iba zo zvyku neposlušne kuviká,
ak jej ponúknete rybu, chce sa hostiť veľmi,
a keď nie je ryba, neochutná ani králika.
Ak jej ponúknete smotanu, tak ohrnie nosom,
tvrdohlavosťou všetkých morí,
zaručene sa hostí kabanosom,
ktorý ste schovali na policu do komory.
Rumbum Rita je bystrá, vôbec jej neharaší,
Rumbum Rita sa hladkaním nedá omámiť,
skočí vám do lona, keď ste chceli čosi zašiť,
zo všetkého najradšej má svet hore nohami.
    A vôbec, je to veľmi živá postava:
        nakoniec urobí, čo si zmyslí,
        a urobí, čo urobí,
                je to fakt a faktom to ostáva.

RUMBUMRITA

Pieseň mačiek Zlatíčok

Zlatíčka mačky si dnes večer vyrazili,
Zlatíčka mačky sú tu všetky, nik neostal,
Zlatíčko mesiac žiari plný sily –
Zlatíčka prichádzajú na zlatíčkovský bál.

Zlatíčka mačky sú čierne a biele,
Zlatíčka mačky sa vojdú do dlane,
Zlatíčka mačky sú veselé a smelé,
dobre sa počúva to ich mňaukanie.
Zlatíčka mačky sú skvelá parta,
Zlatíčkam mačkám žiaria čierne oči,
radi si cvičia poklony a saltá,
kým Zlatíčko Mesiac nevyskočí.

Zlatíčka mačky s vývinom majú čas,
Zlatíčka mačky sú malé, keď sa to vezme,

Zlatíčka mačky si rady ohýbajú pás,
človek by ich hádam mal za princezné.
Kým Mesiac večernú tmu preruší,
driemu si alebo žehlia svoje hábky:
Zlatíčka si češú chĺpky za uši,
Zlatíčka si sušia mokré labky.

Zlatíčka mačky sú čierne a biele,
Zlatíčka mačky sú stredné presne,
Zlatíčka skáču ako gule v dele,
Zlatíčkam sa Mesiac v očiach leskne.
Nadránom sa však pekne utíšili,
na obed ich tiež nikde nenájdete,
na večer k Mesiacu šetria si sily,
aby to roztočili na parkete.

Zlatíčka mačky sú čierne a biele,
Zlatíčka mačky (vravel som) sú malé,
a keď ich búrka vyruší v načatom diele,
precvičia číslo-dve pokojne v hale.
Za teplých dní by len v tichosti priadli,
nik by sa na Slnku predsa nehýbal:
šetria sa, oddychujú, aby zvládli
Zlatíčko Mesiac a zlatíčkovský bál.

Kalamita a Kazisvet

Kalamita a Kazisvet sú z mokrej štvrte kamaráti.
Blázniví klauni, neskrotní komedianti, povrazolezci a akrobati.
Ich reputácia nemá hraníc. Usadili sa na Hlavnom námestí,
kde bol ich hlavný stan a aby dali zadosť povesti,
na horný aj dolný koniec chodia na lumpačky.
Takejto neslávnej sláve sa jakživ netešili iné mačky.

Keď niekde bolo okno odchýlené spoly,
pivnica vyzerala ako na bojovom poli,
keď niekde na streche povolila škridla,
zásuvky lietali, akoby mali krídla.
Všetko sa vírilo ako v daždi a vetre
a vy nemôžete nájsť svoje zimné svetre,
alebo dieťa po večeri nazrie do truhlice,
a nevie nikde nájsť perlové náušnice,
vtedy rodina povie: „Určite v tom majú prsty ony!
Kalamita? Či Kazisvet?“ No nechajú ich bez úhony.

Kalamita a Kazisvet mali dar rozprávať hlúpe omáčky,
vysokovýkonným zlodejkám išli najmä vlámačky.
Nikde nepracovali, no bývali na Hlavnom námestí
a rady s policajtmi prehodili slovo, ak boli priateľskí.

Rodina usadla k stolu, keď sa zvečerilo,
všetci rozhodnutí neschudnúť ani kilo
pri hovädzej pečienke s oblohou a hráškom,
no kuchár prichádza s nervovou triaškou
a smutným hlasom vraví, „Tak veru,
na zajtra musíme odložiť dnešnú večeru!“
Pečienku ukradol niekto, kto je nad zákony.
Vtedy rodina povie: „Určite v tom majú prsty ony!
Kalamita? Či Kazisvet?“ No nechajú ich bez úhony.

Spoločná kariéra Kalamity a Kazisveta rastie,
raz im prialo počasie, raz mali šťastie,
cez dom sa preženú ako uragán, darmo sa každý triezvy pýta:
Bol to Kazisvet alebo Kalamita? Videl som ich iba ja?
A nevedel by odprisahať, či v tom neboli obaja.

Človek mohol byť vlastne rád,
že v jedálni počuť len rozbitý riad,
lebo keď sa v obývačke ozvalo hlasné ping,
modlili ste sa, aby to nebola váza Ming.
Vtedy rodina povie: „Určite v tom majú ony prsty!
Bola to Kalamita! Aj Kazisvet!“ No sú to mačky, kto ich má v hrsti.

Starý Deuteronomus

Starý Deuteronomus žije už celé veky;
ako kocúr má životnú dráhu priam nevýslovnú.
Rýmy a príslovia hovoril ako opreteky
dávno predtým, než zvolili Viktóriu za kráľovnú.
Deuteronomus pochoval deväť manželiek,
ba čo viac – bez jednej možno sto;
na celú dedinu pôsobí ako liek,
ďalej mu prekvitá a rastie potomstvo.
Pri pohľade do tej pokojnej a nevýraznej tváre,
keď sa na slnku vyhrieva pri miestnej fare,
najstarší občan zakráka: „Nuž, všakáno…
to… môže byť… naozaj on!… Nie!… Áno!…
Hou! Hej!
Ach, moje oči!
Možno sa mi v hlave vekom točí, ale dnes ráno
som určite Deuteronoma zočil!“

Deuteronomus si nové miesto zvolil,
sedí na Hlavnej triede, priamo na tržnici,
kde zvyknú bľačať ovce, bučať voly,
takže ich psami ženú preč pastieri a obchodníci.
Autá a dodávky radšej prejdú cez chodník,
dedinčania vyvesia oznam: CESTA UZAVRETÁ –
aby starého Deuteronoma nevyrušil nik,
v takom veku potrebuje všetok pokoj sveta,
po službe mestu mu prestávka nebude odopretá,
najstarší občan zakráka: „Nuž, všakáno…
to… môže byť… naozaj on!… Nie!… Áno!…
Hou! Hej!
Ach, moje oči!
Majú už mnoho desaťročí, boli sme dedinou slávnou,
kým Deuteronomus nezakročil!“

Deuteronomus zasa odpočíva,
má siestu pri sonáte pre dychové nástroje.
Pani domu na muzikantov rázne kýva:
„Nebude ďalší prídavok, prosím, tak to je,
vážení, šup-šup, nech ste preč, tu nie ste doma,
zavolám políciu, ak sa budete priečiť,
neslobodno zobudiť Starého Deuteronoma,
o inom riešení nemôže byť ani reči."
Pre starého kocúra vyhnali všetkých hostí,
mačacie trávenie nerušia za žiadnych okolností.
Najstarší občan zakráka: „Nuž, všakáno…
to… môže byť… naozaj on!… Áno!… Nie!…
Hou! Hej!
Ach, moje oči!
mám slabé nohy, no dávam pozor nakoniec,
aby ma Deuteronomus nezaskočil!"

O strašihroznom boji Pekov a Polipsov

(Aj s opisom udalosti, kde vystupujú Mopslíci a Pompáči a kde zasiahol Veľký Kocurámus)

Pekovia a Polipsy, to dávno vedia všetci,
sú nepriatelia a hodení v jednom vreci
proti sebe majú neodpustiteľné veci.
Každý vám povie, že Mopslíci a Pompáči,
sa nebijú hneď, keď sa im voľakto znepáči,
a predsa šarvátke nevyhnú sa ani títo chlpáči.
Vtedy počuť
hlasnú várku
Haf haf haf haf
Haf haf HAF HAF
až sa to rozlieha po celom parku.

Dovoľte mi povedať, aká to príhoda bola:
uplynul týždeň bez jediného karambola
(a to je slušný výkon aj na Peka a Pola).
Veľký policajný pes sa nevedno kam vytratil,
no ostatní si myslia svoje o tom zvierati,
odskočilo si vraj na pohárik a tak skoro sa nevráti.
A na ulici nebolo vtedy nikoho, ani nohy,

Velký Kocuramos

keď sa stretli Peko a Polipes zo zálohy.
Hrabali zadnými nohami, dívajúc sa vpred,
neútočili síce, no neustúpili ani za ten svet.
A vtedy spustili hlasnú várku
a brechali
Haf haf haf haf
Haf haf HAF HAF
až sa to rozliehalo po celom parku.

Prosím, ten Peko, lebo počuť aj také hlasy,
je pekinský psík a nie pes domácej rasy.
A keď Pekovia začuli tú haravaru,
našli si okno, našli dvere alebo škáru
a spoločne pustili sa do vrčania a povyku
vo svojom hafano-ňufavom čínskom jazyku.
Ale aj Polipsy milujú poriadny tresk a plesk,
lebo Polipes je zachmúrený yorkshirský pes
a jeho ďalší rúči škótski príbuzní psíci
sú hryzoši a chmatoši, slovom, známi bojovníci.
Vystúpili aj s hlasnými gajdami pri boku,
a pripravili národnú pesničku do psieho útoku.

To sa už všetci Mopslíci a Pompáči
pustili hrdlami z balkónov a pavlačí
do huriavku
a hustili svoju hlasnú várku
Haf haf haf haf
Haf haf HAF HAF
až sa to rozliehalo po celom parku.

A keď sa hrdinovia zhŕkli sotva na stovke metrov,
skolabovala doprava, prestalo premávať metro
a niektorí susedia dostali taký strach,
že radšej zavolali hasičov na autách.
Tu z pivničného bytu ako z chrámu
odrazu vyšiel sám Veľký Kocurámus.
Oči mu sršali hrozivo ako divé strely,
keď zívol, takú čeľusť ste ešte nevideli.
A keď sa cez mreže rozhliadol po štvrti,
zľakli ste sa, že vás tá hora chlpov rozštvrtí.
A ako tak zíval a prezeral ten huriavk celý,
všetci Pekovia a Polipsy hneď spozorneli.
Stačil pohľad, skok na zem, rázne citoslovce
a všetky psy do jedného sa rozpŕchli ako ovce.

A keď sa policajný pes vynoril spoza rohu,
nenašiel na ulici ani nohu.

Pán Mistofeles

Mali by ste poznať pána Mistofela!
Jedinečného mačacieho mága –
(ktorého kúzelnícka hviezda sa tak jagá).
Nerobte posmešky a počúvajte, čo vravím:
všetky zlepšováky má z vlastnej hlavy.
V celučkej metropole niet podobnej mačky,
na všetky patenty vydal ochranné značky,
predvádza čísla, vždy len z tých výstredných,
a jeho ilúzie vám zaručene vyrazia dych.
Čaruje a kúzli,
eskamotérsky uniká,
rozpletie všetky uzly,
klamársky unikát.
Najväčší kúzelníci sa naučia isto veľa
s kúzelnou paličkou pána Mistofela.
Presto!

Mistofeles

Opona sa zdvíha!
A všetci híkame: Fíha!
Neveril by som!
Kto sa chce chváliť,
že videl mačku kvalít,
ako je pán mágie, Mistofeles!

Je tichý, malý a čierna srsť mu sluší,
tiahne sa od chvosta po špičky uší.
Dokáže prekĺznuť najmenšou zo škár,
po najtenšej tyči prejsť za zvuku fanfár.
Dokáže vytiahnuť z balíčka hocijakú kartu
a kocky uhádne akoby z rozmarného žartu.
Veríte mu na slovo, a pritom klame až sa práši,
vraj loví iba myši, no má toho viac na rováši.
S korkovou zátkou pozná trikov tisíc,
ale vie to aj s rybacou nátierkou a sadou lyžíc.
Hľadáte povedzme vidličku či príborový nožík
a myslíte, že ich ktosi iba dobre neodložil.
Najprv ich vidíte, potom sú fuč. Ako to stíha?
O týždeň sú späť a vám sa len v očiach mihá.
A všetci híkame: Fíha!
Neveril by som!
Kto sa chce chváliť,
že videl mačku kvalít,
ako je pán mágie, Mistofeles!

Hovorí neisto a takmer vždy bez smiechu,
vari nebude treba pomôcť tomu chudáčisku,
ale jeho hlas bolo počuť na strechu,
keď ležal v klbku pri ohnisku.
A občas jeho hlas počuť pri ohnisku,
keď sa práve štverá na strechu –
(aspoň sme počuli *riadne*, že ktosi pradie),
čo je dôkaz bezkonkurenčného úspechu
  a jeho jedinečných magických síl:
    poznal som členov rodiny,
  ktorí naň volali v záhrade hodiny,
    kým on sa z predsiene ospalo ohlásil.
A nie tak dávno nás všetkých rozfňukal,
vytiahnuc sedmoro mačiatok z klobúka!
  A všetci sme zhíkli: Fíha!
    Neveril by som!
    Kto sa chce chváliť,
    že videl mačku kvalít,
      ako je pán mágie, Mistofeles!

Makavita: mačka záhad

Makavita je záhadná mačka s prezývkou Skrytá labka,
pri tejto kráľovnej podsvetia polícia iba habká.
Darmo sa zlostia detektívi a Rýchla čata vyráža vpred,
kým prídu na miesto činu – *Makavity tam niet!*

Makavita, Makavita, kto by sa vyrovnal takej ženskej,
prekonáva zákony ľudí aj príťažlivosti zemskej.
Pri jej schopnosti levitovať aj fakír musel zdrevenieť,
pretože po príchode na miesto činu – *Makavity tam niet!*
Neviete, či ju hľadať v pivnici, či sledovať jej let –
ale to vám vravím zas a znova, *Makavity tam niet!*

Makavita je chudá ryšaňa, akoby ju hlad nivočil,
spozná sa ľahko: vpadnuté oči v hustom obočí,
na čele vráska od premýšľania, hlava sa vysoko klenie,
no fúzy strapaté a kožúšok – hotové božie dopustenie.
Zo strany na stranu kýva hlavou, s pohybmi hada,
a keď si myslíte, že azda spí, práve vtedy čosi hľadá.

Makavita, Makavita, nikto nie je ako Makavita,
ten zloduch v tele mačky, nemrava zanovitá,
raz je vo vedľajšej uličke, potom na námestí hneď –
no keď sa zločin odhalí, vtedy *tam Makavity niet!*

Navonok je slušná. (Vravia, že podvádza v kartách.)
Odtlačky labiek však nenájde detektívna parta.
Vyrabovať komoru alebo vylomiť zámok šperkovnici,
keď chýba mlieko, keď s plačom domov bežia psíci,
keď je rozbitý skleník a v drevenom altánku diera uprostred –
ach, to sú vám veci! *Makavity tam niet!*

Ministerstvu zahraničia zmizol Zákon, čo sa prerokúval,
námorníctvu sa mimochodom stratila obchodná Zmluva.
Na chodbe či schodoch vidno už iba zdrap odletieť –
no nemá cenu tú vec vyšetrovať – *Makavity tam niet!*
A keď sa niečo vzácne stratí, Tajná služba povie:
„To musela byť *Makavita*! – Lenže kde je? Kto vie?!“
Nájdete ju odpočívať, lízať labky, nič sa jej netýka,
možno jej voľné chvíle kráti iba vyššia matematika.

Makavita, Makavita, akoby nebola z mäsa a kostí,
niet väčšieho príkladu mačacej prefíkanosti a zdvorilosti.
Vždy má alibi, ba jedno i dve navyše povie hneď,
na každý skutok jestvuje jediná odpoveď – MAKAVITY TAM NIET!
A vravia, že všetky mačky, ktorých povesť je dobre známa,
sú vlastne agenti, zoberme príklad Kalamity alebo Kocuráma,
Makavite je už raz súdené na čestnom mieste spočinúť,
lebo riadi ich nekalé skutky ako Napoleon zločinu!

Gus: kocúr z divadla

Gus je kocúr spred divadelnej brány,
no jeho celé meno vyslovia skôr vrany,
pretože znie Asparágus. Len to skús!
A tak mu nik nepovie inak ako Gus.
Myši a potkany už z neho nemajú trable,
je chudý, kosť a koža, doslova ako hrable
a labky sa mu trasú ako starý autobus,
v mladosti mal však bystrú hlavu, dobrý vkus.
Najlepšie roky života má dávno preč,
no zakaždým, keď na to v klube príde reč,
vzadu v prítmí susedného hostinca,
povie vám, že to meno bolo vhodné pre princa,
a ak mu niekto zaplatí drink, rozpovie z hlavy
historky, čo sa stali za dní jeho slávy.
Pretože kedysi býval hviezdou večera
a hral po boku stromu, ale aj majstra Krónera.
Svoj úspech rád spája so scénou La Scaly,
kde ho raz z lóží sedemnásobne vytlieskali.
Najlepšia úloha, ako to neraz poznamená,
však bola Fúrikofidlikant z Čertovho omámenia.

„To vám poviem, hral som už všetky možné roly,
poznal som sedemdesiat scenárov bez hereckej školy,
vedel som šaškovať a nikto z hercov ma neprekecal
a bez problémov som vedel vypustiť mačku z vreca.
Vedel som ohýbať chrbát aj krútiť chvostom,
a hodinovú skúšku som, prosím, absolvoval so cťou.
A môj sladký hlas rozcítil každučké srdce úbohé,
nech už som hral v hlavnej alebo vedľajšej úlohe.
Sedával som na peľasti nešťastnej Zuzanky Hraškovie
a zákaz vychádzania som odzvonil, ako len málokto vie.
Sezónu pantomímy som si užíval, doslova, vyložene,
raz som bol dokonca náhradník v Hájnikovej žene.
Najlepšia úloha, ako raz história zaznamená,
však bola Fúrikofidlikant z Čertovho omámenia.

Za skromný náprstok džinu sa po malom úklone
rozhovorí, ako dostal úlohu v Ženskom zákone.
Raz pri Shakespearovej hre cupital mäkučko preč,
keď nejaký herec navrhol mačke skeč.
Raz hral tigra – a zahral by ho poľahky znova,
indický plukovník by jeho stopu v kanáli nasledoval.
A domnieva sa, že by dokázal aj bez prípravky
zaškriekať tak, že všetkým nabehnú zimomriavky.
Raz, aby z horiaceho domu zachránil život sirote,
musel prejsť nad javiskom zo stĺpu po drôte,
A hovorí – dnešné mačatá majú tréning ako čaj,
to za čias Ferenc Jožka bola iná obyčaj.

Dokážu preskočiť kruh a už ich sláva ovládla,
nepoznajú dril skutočného kočovného divadla.
A povie vám, škrabúc sa pazúrom ospalo,
„Divadlo dnes už nie je to, čo bývalo,
modernú produkciu aj dnes vedú známe mená,
ale nedajú sa porovnať, musím poznamenať,
s tajomným okamihom,
keď som sa jedným švihom
zapísal do dejín ako Fúrikofidlikant z Čertovho omámenia.

Bustofer Don: elegán mesta

Bustofer Don *zje* toľko, čo slon –
a je dosť tučný, lebo sa málo vrtí.
Nehľadá krčmy, iba svoj klub, kde si dá čosi pod zub,
dobre sa cíti vo vykričanej štvrti.
Všetci zdvihneme čapice, keď vkročí do našej ulice,
vo svojej bezchybnej čiernej srsti.
Myšožrúti v okamihu spoznajú Dona podľa strihu,
bezchybný elegán ich má v hrsti.
Na celej ulici hýrenia niet vážnejšieho prímenia
než meno, ktoré nesie kocúrí dandy;
hrdíme sa, že si nás všimol on, že nám hlavou kývol Don
v bielych gamašiach, celý trendy.

Raz za čas si zvolí cestu do *Klubu pánskej školy*,
ale odskočí aj do *Spojeného inštitútu*,
hoci platí zákaz, aby mačky mali naraz dve registračky
a chodili si raz tam, potom zas tu.

U chrùsta
Bustofer Don

Má svoj dôvod, a nie jediný, že so začiatkom času diviny,
nenájdete ho *U líšky*, ale *U balóna*;
a jeho karta je zjavne platná aj v *Klube strieborného plátna*,
kde morské plody lákajú nášho Dona.
Keď je zverina na tanieri, aj s požehnaním trieli
k šťavnatým kostiam *U pytliaka*.
A kým uplynie poludnie, je čas nepovedať nie
pohárikuv *Bare lenivého čmeliaka*.
Keď sa mu z kečky parí, zrejme ho zlákalo kari
u *Siamčanov* alebo *U chrústa*;
a keď je v smutočnej róbe, potom bol na obed v *Hrobe*
ryžový puding, baranina a kapusta.

Takto sa, prosím, koná kolobeh Bustofera Dona –
rad za radom strieda kluby.
Niekoho hádam ešte zaskočí, že jeho pás je navidomoči
neprehliadnuteľne hrubý.
Musí mať dvanásť kíl, a to som sotva prestrelil.
Každým dňom ďalej rastie jeho slanina:
nevyzerá však staro, rúti sa životom plnou parou,
každý deň ako nekončiaca rutina.
„Žijeme len raz," rýmuje Don, „práve tu a teraz."
Toľko slová najzavalitejšej mačky.
Je jar a zabaviť sa von ulicou kráča Bustofer Don
v bielych gamašiach svetovej značky.

Šimbalšenk, pán železnice

Po peróne ide zvesť, je jedenásť tridsaťšesť,
na chvíľu všetci stíchli, vyraziť má nočný rýchlik,
a ten chýr znie: „Šimbal, kde je Šimbal, azda strunu stratil cimbal?
Treba ho nájsť, veď inak – nemožno vypraviť vlak!“
Vidíme sprievodcov, nosičov i výpravcove dcéry
nazrieť do všetkých kútov, do každej diery,
volajú: „Šimbal, kde je Šimbal, polnočný zvon takmer bimbal,
bez sily myši hrýzť, nemôže rýchlik ísť!“
Dodržať čas sa predsa patrí, je jedenásť štyridsaťtri
a zúfalí sú na peróne takmer všetci.
Šimbal je však seriózny, aha, je tu, pri poslednom vozni.
Pri vozíku s batožinou strážil veci.
Len raz mu zablysnú sklené zelené oči,
píšťalka zapíska a zatvoria sa dvere.
A my už vyrážame severnou trasou
po severnej hemisfére!

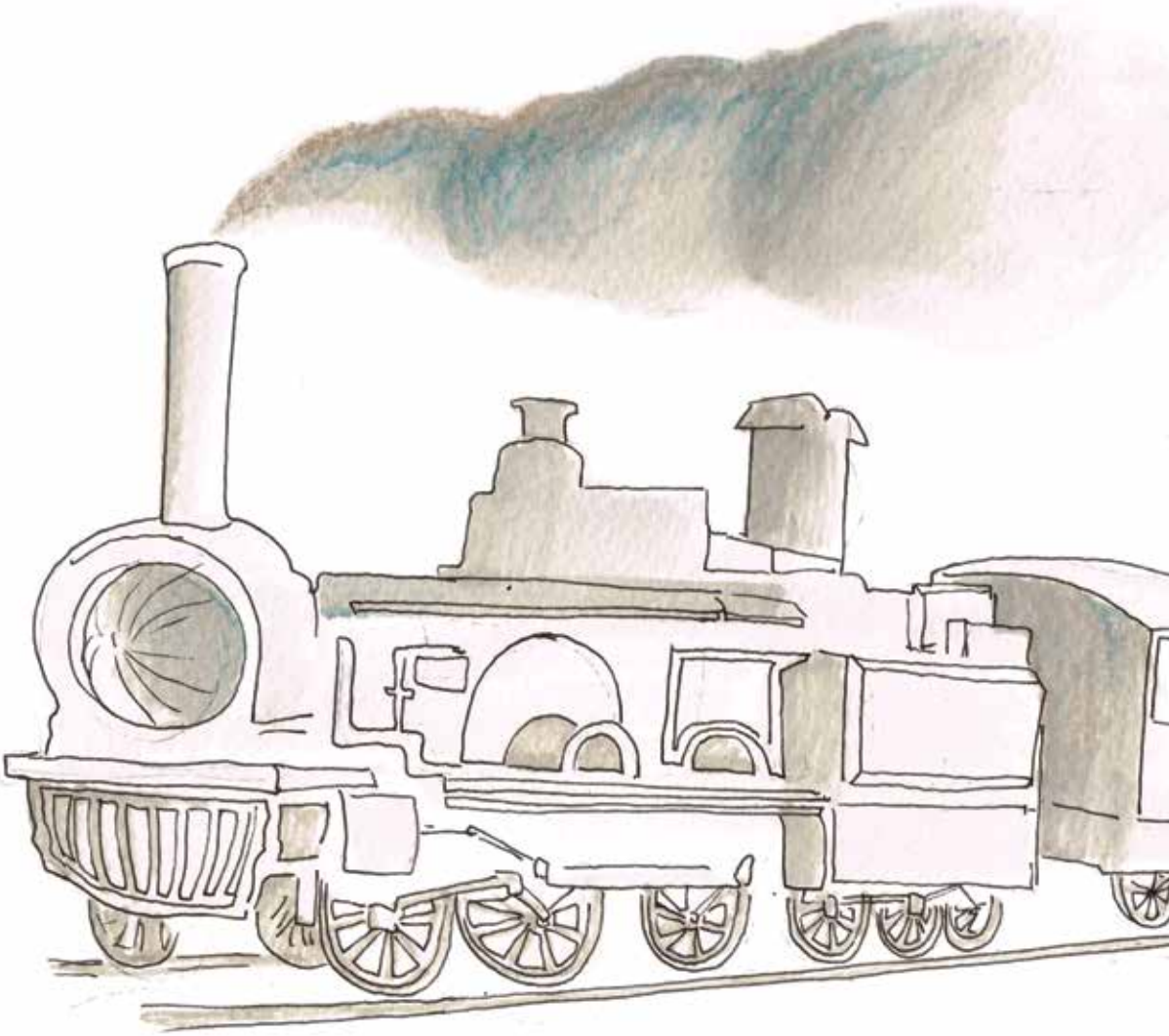

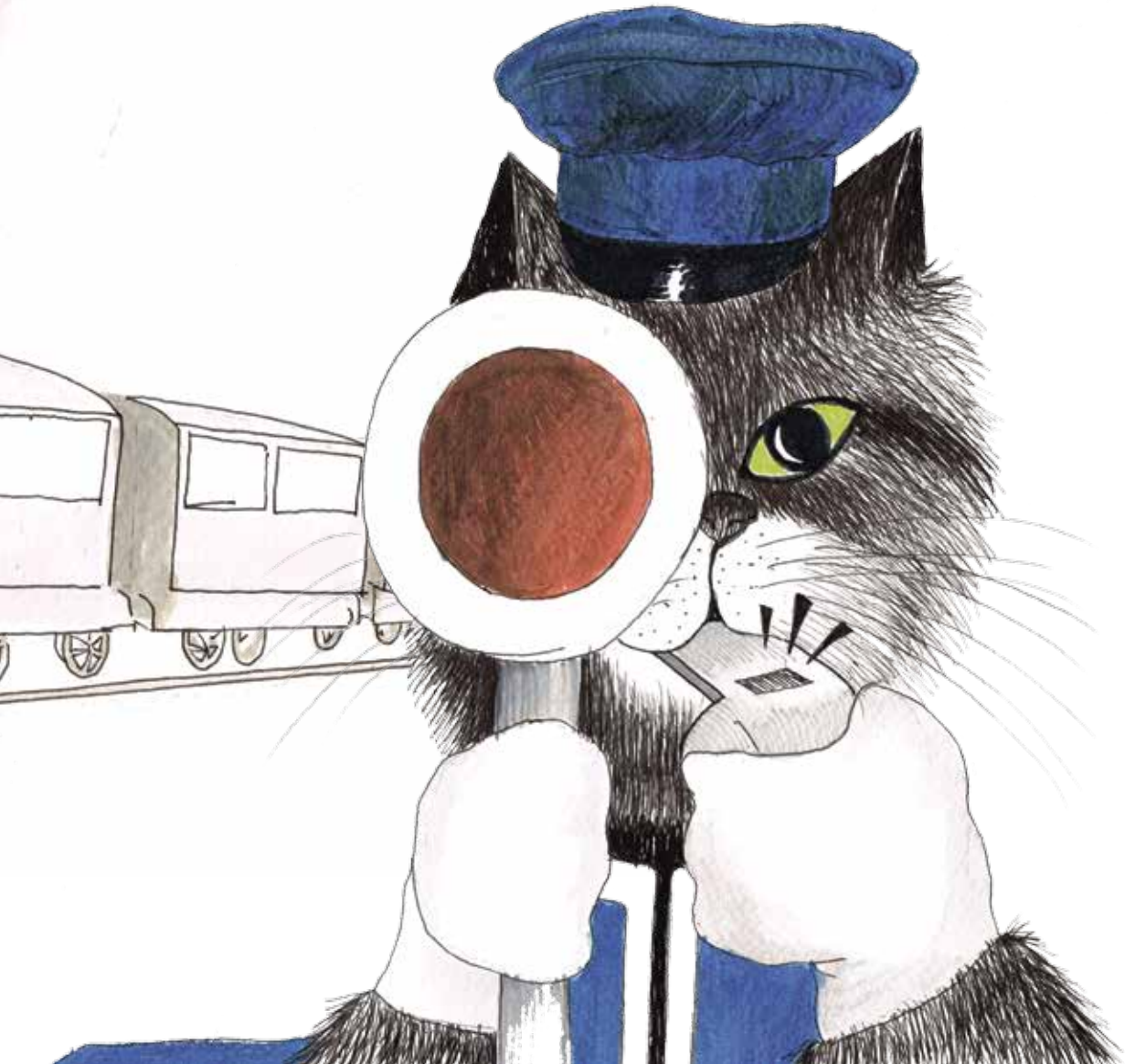

Musí byť pocta veliká, šéfovať spaciemu vozňu rýchlika,
tomu sa naozaj povie dôvera.
Rušňovodič, sprievodcovské party aj nosiči hrajúci karty,
na všetkých menej či viac dozerá.
Venuje pozornosť každej škáre, pozorne skúma všetky tváre
cestujúcich v prvej aj tých nižších triedach,
udržiava kontrolu, pravidelnú patrolu,
nič Šimbalovi neunikne, keď je raz na výzvedách.
V hľadení patrí k elite, vidí aj to, čo si myslíte,
a isté je, že dá dobrý pozor
na výtržnosti či iné špásy, a ľudia radšej stíšia hlasy,
keď má Šimbal na chodbe dozor.
Neskúšajte naňho triky, na triky má svoje cviky!
Je to mačka, ktorej meno má cveng.
A tak sa na rýchliku Severná strela
nič nepokazí, keď je na palube Šimbalšenk.

Je radosť ísť takou cestou, keď máte tichučké miesto
so svojím menom na dverách,
kde lôžko je čisté a plachta napnutá iste,
na hladkej dlážke nie je prach.
Tento vlak je kaliber, ostré aj tlmené svetlo na výber;
gombíkom čerstvý vzduch ovanie rýchlik,
a veru by vám nenapadlo, že je tu mini umývadlo
a páčka na okno, keby ste od zimy kýchli.

Vlakový personál to má rušné, sprievodca sa pýta slušne:
„Na ráno prajete si silný či slabý čaj?“
A Šimbal je mu v pätách, počúva, či zaznie správna veta,
dohliada na všetko, má takú obyčaj.
Na pohodlnom lôžku pritiahnete paplón s vďakou,
musíte uznať, že komfort sa ešte zvýši,
pri myšlienke, že vás nevyrušia myši –
a spokojný ste veľmi v rukách železničnej šelmy,
Pána železníc a vlakov!

Počas hliadky v noci má dostatok moci,
podchvíľou oblizne teplému čaju zvrchu
povestnú kvapku whisky, cvrknutú do čajovej misky.
Prestávku má, iba keď v kožuchu chytá blchu.
Zaspali ste už pri Kysaku a nevideli, že šiel z vlaku
patrolovať po hale, akoby bol mravcom,
driemali ste o svojich plánoch, kým on mal službu v Margecanoch,
kde si odskočil na kus reči za výpravcom.
A neďaleko Popradu, polícia si prišla po radu,
vraj bolo treba zreferovať list:
a keď potom v plnej sláve, vystúpite v Bratislave,
Šimbalšenk vám pomôže zísť!
A zamáva vám dlhým hnedým chvostom,
rozlúči sa s veľkou vďakou!
A teší sa prosto, že znova budete hosťom
Pána železníc a vlakov.

Ako osloviť mačku

Dočítali ste sa, že mačiek sú mnohé druhy,
no poviem vám to ja aj hocikto druhý,
že, čo sa porozumenia týka,
nepotrebujete mačacieho tlmočníka.
Videli ste, tak buďme k sebe pravdiví,
mačky sú skoro také isté ako ja či vy
alebo iní ľudia, zoberme teda do úvahy,
že aj ony majú svojské povahy a vzťahy.
Jedny sú normálne, iné zasa šiši,
jedny kradnú, druhé chytajú myši.
A hoci sú jedni horší a iní možno lepší,
všetci sa dajú opísať vo viazanom verši.
Ich hra a práca vám bola ozrejmená,
naučili ste sa správne povedať ich mená,
aké majú zvyky, kde svoju obývačku:
ale
ako by ste oslovili Mačku?

Tak po prvé, nenechajte sa zviesť,
povedzte: MAČKA NIE JE PES.
Psy, prepytujem, majú bojovú krízu;
často brešú, ale len zriedkavo hryzú.
Pán zapíska a čaká, kým pes neprikluše,
sú to, priznajme si, jednoduché duše.
Na mysli nemám takých psích čudákov,
ako sú Pekovia šľachtení storako.
Zvyčajne pes, čo má byť miestny elegán,
určite bude skôr klaun ako pán.
A hoci by mal byť pýchou mesta,
predvádza iba prázdne gestá.
Nechá sa veľmi ľahko ošudiť,
stačí ho potľapkať po hrudi,
potriasť mu labkou, capnúť po zježenej srsti
a už ho máte, šaša, v hrsti.
Povedzte, čo je to za kultúra,
odpovedať na každé hip alebo hurá.

Asi vás už nebaví takáto odrhovačka,
no pamätajte: pes je pes – a MAČKA MAČKA.

Ústredné pravidlo medzi pravidlami:
nehovorte s nimi, kým sa neprihovoria samy.
Ja sám som proti podobným povedačkám,
som za to, aby sme sa my prihovorili mačkám.

Majme však na pamäti, patria medzi hostí,
čo neznášajú dôvernosti.
Zložím klobúk a skloním sa na panáčka
a oslovím ju formulou: Drahá mačka!
Ak je to však len mačka od suseda,
ktorú stretnem aj viackrát doobeda,
(mihne sa občas v byte ako závan vetríčka)
oslovím ju prosto: Zdravím, dušička!

Zdalo sa mi, že ju doma volajú Filoména –
ešte sme sa však nedostali po krstné mená.

Predtým, než si vás mačka naveľa
rozhodne vybrať za svojho priateľa,
potrebujete pre ňu nejakú pozornosť,
tak miska smotany bude dosť.
A z času na čas vám isto prepáči,
keď bude kaviár, šľahačkový koláčik,
konzerva tetrova alebo lososie minútky,
dobre pozná vyberané pochúťky.
(Poznám mačku, ktorej sa ráči
jesť iba králika na pekáči
a nakoniec ešte oblíže misku aj labky,
z omáčky nevyjde nazmar ani kvapky.)
Mačiek však nie je dvanásť do tuctu
a právom požadujú dôveru za úctu.
A tak po čase sama vám dá znamenie,
že ju konečne môžete volať po MENE.

Viem, že to vôbec nie je hračka,
ale takto sa, prosím, OSLOVUJE MAČKA.

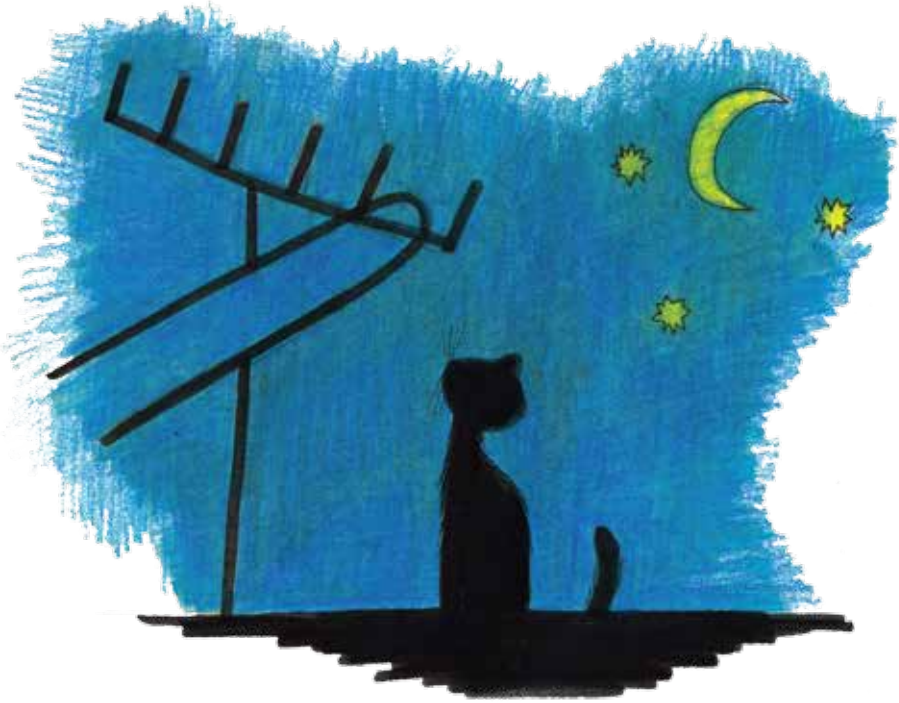

Kocúr Morgan sa predstavuje

Brázdil som šíre moria ako známy pirát,
no teraz, ko-mi-sár, užívam si dôchodok.
Takto ma nájdeš, ale oddýchnem si rád
strážením dverí opretý na ľavý bok.

Som zaťažený na jarabice aj na tetrovy
a v miske obľubujem šľahačkovú smotanu.
Rád si dám drink, keď podnik zatiahne moje trovy,
a po obchôdzke na studenú rybu ma dostanú.

Vraj nemám veľmi spôsoby a často sa mračím,
no myslí mi to a kožuch nemám samá záplata.
A každý vraví – čo mi zatiaľ bohato stačí:
„Niet nad Morgana a jeho srdce zo zlata."

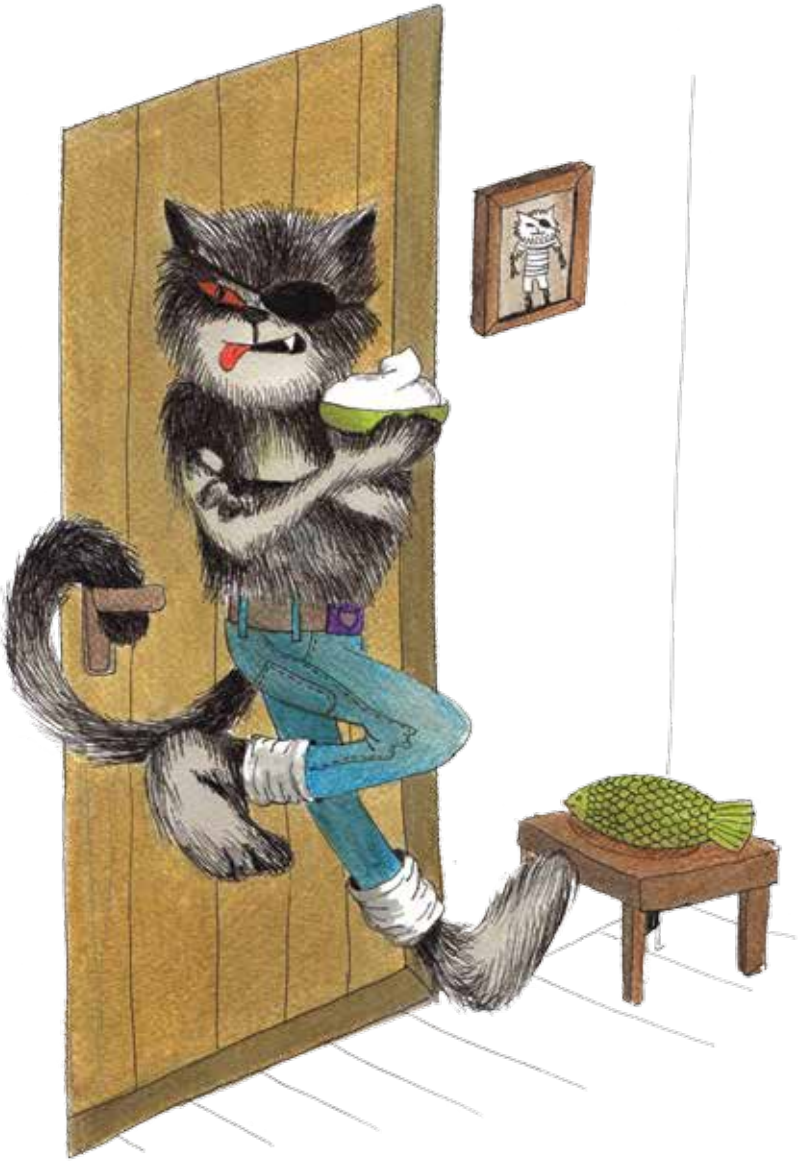

Pristál som na pobreží barbarského kmeňa
a môj hlas nezvučí viac ako hudba organa,
a predsa môžem povedať bez zveličenia,
že viacero kočiek je do starého Morgana.

Ak má vaša vec neodkladnú povahu,
dám vám tip, vyplatí sa vám dôvera:
ušetríte si čas a ušetríte si námahu,
ak sa spriatelíte s kocúrom pri dverách.

MORGAN.

Obsah

Ako pomenovať mačku 6

Stará mačka Matróna 9

Posledná Grutigrova bitka 12

Rumbum Rita 17

Pieseň mačiek Zlatíčok 20

Kalamita a Kazisvet 22

Starý Deuteronomus 26

O strašihroznom boji Pekov a Polipsov (Aj s opisom udalosti, kde vystupujú Mopslíci a Pompáči a kde zasiahol Veľký Kocurámus) 29

Pán Mistofeles 33

Makavita: mačka záhad 37

Gus: kocúr z divadla 40

Bustofer Don: elegán mesta 44

Šimbalšenk, pán železnice 47

Ako osloviť mačku 52

Kocúr Morgan sa predstavuje 58